

Referatul operei Omul cu martoaga de Ciprian Gheorghe - partea a treia

Impresia de sacralizare pe care o degaja piesa, pana la un anumit punct, este redimensionata la scara adevarurilor Chirica este omul care vede ceea ce nu pot vedea ceilalti, pentru ca "vede" prin sufletul si constiinta sa Prietenul si rezonatorul sau, Varlam, confirma acest simbol: "El e plamadit dupa alta reteta, are oasele fara maduva, ca pasarile". In tentativa de a materializa feroarea vizitorului, Chirica este inteles de oameni simpli si onesti ca Varlam si Fira; ceilalti - Nichita, directorul scolii, proprietarul casei, toti cei care resping "visul" arhivarului, sunt "neoameni", apartin unei lumi larvare, zgomotoase, inconstiente.

In fata imensei capacitati de daruire a lui Chirica Ara, sotia sa si Inspectorul, cunosc "transfigurari launtrice" si, parca pentru a nu-si recunoaste neputinta de a-l intelege, ii confera o "stralucire charismatica", desi "minunea" pe care o aclama se savarseste fara nici un "aparatus mistic", ci printr-o terapeutica a increderii eroului in sufletele lor. O femeie simpla asa cum e Fira, lamureste lucrurile cat mai aproape de adevar. "Dar mie, sa-ti spun drept, cand te aud vorbind asa, imi vine sa cred. Ca omul cand isi rupe vorba de la inima, rar sa greseasca. Eu zic ca pana la urma are sa-ti izbandeasca (...) Cand un om iti spune ceva din adancul inimii, sa-l crezi".

S-a sustinut adesea ca Omul cu martoaga poate fi raportata la teatrul expresionist, cu care are unele similitudini in planul recuperarii magice a constiintelor cuprinse de forta iubirii. In fapt, G. Ciprian - prin structura sa intima calda dar si ironica - s-a tinut departe de exasperarile "strigatului expresionist" sau de invocata filiatie dostoevskiana. Chirica poarta o functie metaforica de relevare a distantei nobile intre flacara "uitarii de sine" si animalitatea egolatra a celor din jurul sau. Exemplul sau aduce culori firesti, umane, in portretele si comportarile unora dintre cei care l-au oropsit altadata "Nu cumva toata viata am trait sub pamant, ca sobolanii si abia acum ies pentru intaia oara la lumina" - intreaba Inspectorul, stiind dinainte raspunsul. In schimb, indivizi ca Nichita, fostul sau coleg de scoala si rival in casnicie, "fiara in sacou", nu poate fi, in nici un caz, recuperat: "Fiecare traieste pentru sine - isi defineste acesta crezul, inscris in codul lumii sale... Apusul civilizatat a intarit cu parafe si sigilii vechea mea lozinca "eu. eu si nu ei!". Decalajul moral dintre umanitatea lui Chirica si egoismul abject al unor atari indivizi cinici si egoisti este scos in evidenta de Varlam: "Cum sa nu fii tu mare, cand ei sunt atat de mici..."

Omul cu martoaga are tonalitati grave, ingemanate cu articulatiile comice ale dialogului scripitor. Este o comedie fantezista dar si amara mai mult, o comedie satirica la adresa automatismelor administrative, birocraatismului si dezumanizarii. Ea impune, totodata prin maieutica inteligenta a dezbaterii de idei si a demersului polemic cu o etica anchilozata si imbatranita "Cariera" nationala si internationala a acestei piese a dublat asadar, "victoria" imprevizibila a lui Chirica in universul regenerarilor necesare.